

Міністерство освіти і науки України
Департамент освіти і науки
Івано-Франківської обласної державної адміністрації
Вище професійне училище №7 м. Калуша

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ВПУ №7 м. Калуша

Володимир МЕЛЬНИК

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни **Економіка підприємств різних типів, економічна теорія**

спеціальність **181 "Харчові технології"**

галузь знань **18 "Виробництво та технології"**

освітньо-професійна програма **"Виробництво харчової продукції"**

Викладач Оксана Ониськів

Розглянуто та схвалено

на засіданні циклової комісії

Протокол № 1 від 28.08.2014

Голова ЦК Світлана Когут

Калуш

Зміст

1. Опис навчальної дисципліни
2. Мета, завдання навчальної дисципліни
3. Очікувані результати навчання
4. Програма навчальної дисципліни
5. Структура навчальної дисципліни
6. Зміст навчальної дисципліни
7. Критерії оцінювання результатів навчання
8. Список рекомендованих джерел

1. Опис навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни “Економіка підприємств різних типів, економічна теорія” складена відповідно до нормативної складової освітньо-професійної програми “Виробництво харчової продукції” підготовки фахових молодших бакалаврів спеціальності 181 “Харчові технології” галузі знань 18 “Виробництво та технології” і вивчається в першому та другому семестрах другого курсу.

Згідно з навчальним планом на вивчення дисципліни “Економіка підприємств різних типів, економічна теорія” виділено 150 академічних годин (5 кредити ECTS), у т.ч. аудиторних – 100 години (лекції - 90, практичні роботи – 4, семінарські заняття – 6, залік - 2), самостійна робота студентів – 50 годин. Програма включає чотири модулі: Модуль 1. Основи економічної теорії та ринкових механізмів; Модуль 2. Організаційно-економічні основи діяльності підприємства; Модуль 3. Економічні ресурси, витрати та фінансові результати підприємства; Модуль 4. Інноваційний розвиток підприємства та глобальні економічні процеси.

Підсумковий контроль проводиться у формі семестрового заліку з урахуванням результатів поточного контролю.

2. Мета, завдання навчальної дисципліни

Метою дисципліни є формування сучасного економічного мислення, розуміння господарсько-фінансової діяльності підприємства та його взаємозв'язків, а також здатності приймати управлінські рішення та проводити економічні розрахунки. Пояснення взаємозв'язків між економічними явищами, формування принципів ефективного господарювання та розробка науково обґрунтованої економічної політики.

Головне завдання навчальної дисципліни полягає у вивченні теоретичних основ і практичних форм функціонування підприємств, освоєні методів планування, виробництва та реалізації продукції, аналізі та плануванні використання ресурсного, трудового та майнового потенціалу підприємства, вивченні механізмів формування фінансових ресурсів та економічних результатів, оцінці ефективності, конкурентоспроможності та фінансового стану підприємства, описі, аналізі та поясненні динаміки економічних процесів (виробництво, розподіл, споживання), вивченні економічних законів, суперечностей та інтересів, розробці економічної

стратегії для країни на базі пізнання економічних законів, визначенні головних напрямів і пріоритетів розвитку економіки.

3. Очікувані результати навчання

Очікувані результати дисципліни «Економіка підприємств різних типів, економічна теорія» включають знання основних економічних категорій, законів та показників, уміння аналізувати економічні процеси, приймати обґрунтовані управлінські рішення, а також розуміння різних економічних систем і теорій. Студенти мають навчитися застосовувати економічні знання для вирішення практичних завдань на мікро- та макрорівні, аналізувати діяльність підприємств та формувати ефективні стратегії.

4. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Основи економічної теорії та ринкових механізмів

Змістовий модуль 1. Загальні основи економічної теорії. Економічні системи та умови функціонування ринку

Вступ. Предмет, методи та функції економічної теорії. Економічні категорії та закони. Основні напрями і школи світової економічної думки. Сутність і основні структурні елементи економічної системи. Види економічних систем. Моделі змішаної економіки. Принципи функціонування ринку. Роль конкуренції в організації ринкової економіки.

Змістовий модуль 2. Попит, пропозиція, ринки виробничих ресурсів та доходи в ринковій економіці

Ринковий попит і ринкова пропозиція. Ринкова рівновага та її порушення. Сутність, функції та види грошей. Особливості ринку праці. Ринок землі та земельна рента. Специфіка ринку капіталів і ринку грошей. Ринок інформації.

Модуль 2.

Організаційно-економічні основи діяльності підприємства

Змістовий модуль 1. Підприємство як первинна ланка економіки. Організаційно-правові форми підприємств

Вступ. Поняття підприємства, його ознаки, риси та функції. Класифікація підприємств. Типи організаційних структур управління підприємством. Основні засади організаційного оформлення підприємства. Вибір організаційно-правової форми

підприємства. Характеристика основних організаційних форм підприємництва. Об'єднання підприємницьких структур.

Змістовий модуль 2. Основні фонди і виробничі засоби підприємства

Класифікація виробничих фондів. Склад і класифікація основних фондів. Оцінка основних фондів. Фізичний і моральний знос основних фондів. Амортизація основних фондів. Показники та шляхи підвищення ефективності використання основних фондів. Структура основних засобів та джерела їх утворення. Нормативна потреба в оборотних засобах і ефективність використання.

Модуль 3.

Економічні ресурси, витрати та фінансові результати підприємства

Змістовий модуль 1. Персонал і оплата праці. Витрати виробництва і собівартість

Персонал підприємства. Його склад і структура. Продуктивність праці, її показники і методика визначення. Оплата праці, її форми і системи. Поняття витрат та собівартості продукції. Класифікація витрат і структура собівартості. Витрати, які входять до собівартості продукції. Планування собівартості продукції підприємства.

Змістовий модуль 2. Прибуток і рентабельність підприємства

Економічна сутність доходу і прибутку підприємства. Розрахунок і використання прибутку підприємства. Поняття і показники рентабельності виробництва. Методи розрахунку рентабельності.

Модуль 4.

Інноваційний розвиток підприємства та глобальні економічні процеси

Змістовий модуль 1. Сутність, функції та основи організації фінансів підприємств

Поняття і сутність фінансів підприємств. Функції фінансів підприємств. Грошові доходи, грошові фонди, фінансові ресурси підприємств. Статутний фонд підприємства. Основи організації фінансів підприємств. Принципи сучасної організації фінансів підприємств. Фінансова діяльність підприємств.

Змістовий модуль 2. Комплексний розвиток національної економіки: інновації, інвестиції, регулювання, глобалізація

Економічна сутність інвестицій та їх класифікація. Поняття та види інновацій. Поняття конкурентоспроможності підприємства та її ознаки. Фактори, що впливають

на конкурентоспроможність підприємства. Роль держави в ринковій економіці. Методи державного регулювання економіки. Інструменти державного регулювання. Поняття глобалізації. Позитивний вплив на світову економіку. Негативний вплив глобалізації на світову економіку.

5. Структура навчальної дисципліни

Назва модуля/теми	Кількість годин	Форми навчальної роботи			
		Лекції	Практичні заняття	Семінарські заняття	Самостійна робота
Модуль 1 Основи економічної теорії та ринкових механізмів	30	16	2	2	10
<i>Змістовий модуль 1. Загальні основи економічної теорії. Економічні системи та умови функціонування ринку</i>	14	7		2	5
<i>Змістовий модуль 2. Попит, пропозиція, ринки виробничих ресурсів та доходи в ринковій економіці</i>	16	9	2		5
Модуль 2. Організаційно-економічні основи діяльності підприємства	45	28		2	15
<i>Змістовий модуль 1. Підприємство як первинна ланка економіки. Організаційно-правові форми підприємств</i>	19	12		2	5
<i>Змістовий модуль 2. Основні фонди і виробничі засоби підприємства</i>	26	16			10
Модуль 3. Економічні ресурси, витрати та фінансові результати підприємства	40	23	2		15
<i>Змістовий модуль 1. Персонал і оплата праці. Витрати виробництва і собівартість</i>	26	14	2		10
<i>Змістовий модуль 2. Прибуток і рентабельність підприємства</i>	14	9			5
Модуль 4. Інноваційний розвиток підприємства та глобальні економічні процеси	35	23		2	10
<i>Змістовий модуль 1. Сутність, функції та</i>	15	10			5

<i>основи організації фінансів підприємств</i>					
<i>Змістовий модуль 2. Комплексний розвиток національної економіки: інновації, інвестиції, регулювання, глобалізація</i>	20	13		2	5
Разом за 5 курс	150	90	4	6	50

6. Зміст навчальної програми

№ з/п	Зміст заняття	К-ть год.			
		Лекції	ПР	Семінарські	Залік
1	2	3	4	5	6
1	Вступ. Предмет, методи та функції економічної теорії	1			
2	Економічні категорії та закони	1			
3	Основні напрями і школи світової економічної думки	1			
4	Семінарське заняття 1. Роль економічної теорії у сучасному світі			2	
5					
6	Сутність і основні структурні елементи економічної системи	1			
7	Види економічних систем. Моделі змішаної економіки	1			
8	Принципи функціонування ринку	1			
9	Роль конкуренції в організації ринкової економіки	1			
10	Ринковий попит і ринкова пропозиція	2			
11					
12	Ринкова рівновага та її порушення	1			
13	Сутність, функції та види грошей	1			
14	Практичне заняття 1. Розв'язування задач на ринковий попит, пропозицію, еластичність попиту та пропозиції		2		
15					
16	Особливості ринку праці	1			
17	Ринок землі та земельна рента	1			
18	Специфіка ринку капіталів і ринку грошей	1			
19	Ринок інформації	1			
20	Модульна контрольна робота	1			
21	Вступ. Поняття підприємства, його ознаки, риси та функції	2			
22					
23	Класифікація підприємств	2			
24					

25	Типи організаційних структур управління підприємством	1			
26	Основні засади організаційного оформлення підприємства	1			
27	Вибір організаційно-правової форми підприємства	2			
28					
29	Характеристика основних організаційних форм підприємництва	2			
30					
31	Об'єднання підприємницьких структур	2			
32					
33	Семінарське заняття 2. Економіка підприємств різних типів – переваги та недоліки малого, середнього та великого бізнесів			2	
34					
35	Класифікація виробничих фондів	2			
36					
37	Склад і класифікація основних фондів	2			
38					
39	Оцінка основних фондів	2			
40					
41	Фізичний і моральний знос основних фондів	2			
42					
43	Амортизація основних фондів	2			
44					
45	Показники та шляхи підвищення ефективності використання основних фондів	2			
46					
47	Структура основних засобів та джерела їх утворення.	2			
48					
49	Нормативна потреба в оборотних засобах і ефективність використання	1			
50	Модульна контрольна робота	1			
51	Персонал підприємства. Його склад і структура.	2			
52					
53	Продуктивність праці, її показники і методика визначення	2			
54					
55	Оплата праці, її форми і системи	2			
56					
57	Поняття витрат та собівартості продукції	2			
58					
59	Класифікація витрат і структура собівартості	2			
60					
61	Витрати, які входять до собівартості продукції	2			
62					
63	Планування собівартості продукції підприємства	2			
64					
65	Практичне заняття 2. Аналіз витрат		2		

66	виробництва та розрахунок собівартості і рентабельності продукції				
67	Економічна сутність доходу і прибутку підприємства	2			
68					
69	Розрахунок і використання прибутку підприємства	2			
70					
71	Поняття і показники рентабельності виробництва	2			
72					
73	Методи розрахунку рентабельності	2			
74					
75	Модульна контрольна робота	1			
76	Поняття і сутність фінансів підприємств	2			
77					
78	Функції фінансів підприємств	1			
79	Грошові доходи, грошові фонди, фінансові ресурси підприємств	2			
80					
81	Статутний фонд підприємства	1			
82	Основи організації фінансів підприємств	2			
83					
84	Принципи сучасної організації фінансів підприємств	1			
85	Фінансова діяльність підприємств	1			
86	Економічна сутність інвестицій та їх класифікація	1			
87	Поняття та види інновацій	1			
88	Поняття конкурентоспроможності підприємства та її ознаки	1			
89	Фактори, що впливають на конкурентоспроможність підприємства	1			
90	Семінарське заняття 3. Проблеми та перспективи розвитку підприємництва в Україні			2	
91					
92	Роль держави в ринковій економіці	1			
93	Методи державного регулювання економіки	2			
94					
95	Інструменти державного регулювання	1			
96	Поняття глобалізації. Позитивний вплив на світову економіку	1			
97	Негативний вплив глобалізації на світову економіку	1			
98	Модульна контрольна робота	1			
99	Залік				2
100					

7. Критерії оцінювання

Бали		Знає	Уміє
1	Початковий	Здобувач освіти володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, що позначаються учнем окремими словами, реченнями.	Здобувач освіти вміє на елементарному рівні розпізнавати і відтворювати окремі факти, об'єкти, що позначаються окремими словами і реченнями. Має низький рівень знань про економіку підприємств різних типів, економічну теорію
2		Здобувач освіти володіє навчальним матеріалом на елементарному рівні засвоєння, викладає його уривчастими реченнями, виявляє здатність викласти думку на елементарному рівні.	Здобувач освіти вміє відтворити знання з економіки підприємств різних типів, економічної теорії на елементарному рівні.
3		Здобувач освіти знає матеріал на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.	Здобувач освіти з допомогою викладача здатен відтворити навчальний матеріал, виконати частину простих завдань.
4	Середній	Здобувач освіти володіє матеріалом на початковому рівні, значну частину матеріалу відтворює на репродуктивному рівні. Знає суть і завдання предмета.	Здобувач освіти має обмежений обсяг навичок роботи, здатний користуватися підручником, з допомогою викладача відтворює значну частину навчального матеріалу.
5		Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні, вищому за початковий. Має поняття про економіку підприємств різних типів, економічну теорію, її види і цілі досягнення.	Здобувач освіти здатний з допомогою викладача логічно відтворити значну його частину. На середньому рівні може виконати завдання за отриманими знаннями з даного предмета.
6		Здобувач освіти може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і уміння основних понять економіки підприємств різних типів, економічної теорії.	Здобувач освіти з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити висновки, виправляти допущені помилки.
7	Достатній	Здобувач освіти знає вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, контролює власні навчальні дії. Знає утвердження певних тверджень.	Здобувач освіти здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, частково контролювати власні навчальні дії, наводити окремі власні приклади на утвердження певних тверджень.

Бали	Знає	Уміє
8	Здобувач освіти знає програмовий матеріал на рівні узагальнення, систематизації інформації під керівництвом учителя, на рівні контролю власної діяльності з виправленням помилок на підтвердження певних понять економіки підприємств різних типів, економічної теорії.	Здобувач освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність, виправляти помилки і добирати аргументи на підтвердження певних понять економіки підприємств різних типів, економічної теорії під керівництвом викладача.
9	Здобувач освіти вільно (самостійно) володіє вивченим обсягом матеріалу, знає розв'язок задач в стандартних ситуаціях, має широкі загальні та базові теоретичні знання.	Здобувач освіти самостійно виправляє допущені помилки, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу. Усвідомлено користується довідковою інформацією. Припускається несуттєвих помилок, які може виправити.
10	Здобувач освіти вільно володіє навчальним матеріалом, вміє усвідомлено застосовувати нову інформацію обсягом, передбаченим програмою. Самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до цілей, які поставив викладач.	Здобувач освіти виявляє початкові творчі здібності. Самостійно знаходить джерела інформації та використовує їх відповідно до цілей.
11	Здобувач освіти має початкові творчі здібності, знає цілі власної навчальної діяльності, має підприємницьку ідею, знаходить джерела інформації і знає їхнє застосування для економіки підприємств різних типів, економічної теорії.	Здобувач освіти вільно висловлює власні думки і відчуття, визначає програму особистої пізнавальної діяльності, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, визначаючи особисту позицію щодо них; без допомоги викладача знаходить джерела інформації і використовує одержані відомості відповідно до мети та завдань власної пізнавальної діяльності. Використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує особисту життєву позицію.

Бали	Знає	Уміє
12	Здобувач освіти вільно володіє навчальним матеріалом, вільно висловлює думки, аналізує і узагальнює матеріал, використовує додаткові джерела знань, зіставляє набуті теоретичні знання із реальними життєвими фактами, планує особисту навчальну діяльність, оцінює результати власної роботи, виявляє особливі творчі здібності, самостійно розвиває власні обдарування і нахили.	Здобувач освіти виявляє творчі здібності, самостійно розвиває власні обдарування і нахили, вміє самостійно здобувати знання. Має значні конкретні практичні і теоретичні навички, продуктивно застосовує їх; виконує практичні завдання на високому рівні.

8. Список рекомендованих джерел

1. Конституція України. – К.: 1996.
2. Господарський кодекс України від 16.01.06. №436; ВВР, 2003 №18, № 19-20, №21-22 із змінами, внесеними згідно із законами України.
3. Про приватизацію державного майна: Закон України від 04.03.92. №2163, ВВР, 1992 №24 із змінами, внесеними згідно із законами України.
4. Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію): Закон України від 06.03.92. №2171, ВВР, 1992 №24 із змінами, внесеними згідно із законами України.
5. Про товарну біржу: Закон України від 10.12.91. №1956, ВВР, 1992 №10 із змінами, внесеними згідно із законами України.
6. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23.02.06. №3480, ВВР, 2006 №31 із змінами, внесеними згідно із законами України.
7. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.01. №2210, ВВР, 2001 №12 із змінами, внесеними згідно із законами України.
8. Башнянин Г.І., Лазур П.Ю., Медведєв В.С. Політична економія. – К.: Ельга, 2000.
9. Башнянин Г.І., Шевчук Є.С. Політична економія. – Львів: «Новий Світ-2000», 2011. - 479с.
10. Мочерний С.В. Політекономія: Підручник. – К.: Вікар, 2003. – 386с. – (Вища освіта ХХІ століття).
11. Семененко В.С., Коваленко Д.І. Економічна теорія. Політекономія: Навч. посіб. 2-ге вид. доп. та перероб. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 428с.
12. Щетинін А.І. Політична економія. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 480с.
13. Ніколенко Ю.В. Політична економія. Серія «Електронні видання». – К.: Видавничо-книготорговельна компанія «Центр навчальної літератури», 2010. www.cul.com.ua

Додаткові джерела

1. Базилінська О.Я. Макроекономіка: Навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 442с.
2. Кривцов О.С., Бережний В.М., Онегіна В.М. Макроекономіка у запитаннях і відповідях: / Навч. посіб – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 200с.: іл.

3. Мочерний С.В. Економічна теорія. Навч. посіб. 3-тє вид. доп. та перероб. – К.: ВЦ «Академія», 2008. – 640с. (Альма-матер).
4. Мочерний С.В., Скотний В.Г. Основи економічних теорії. Підручник. – Львів.: «Новий Світ-2000», 2011. – 600с.
5. Олійник О.В., Тимченко І.Є. Олімпіадні завдання з економіки: Збірник. – Харків.: Веста: Вид-во «Ранок», 2008. – 400с.
6. Рибалкін В.О., Бодров В.Г. Політична економія: Навч. посіб. для студентів ВНЗ. – К.: Академвидав, 2007.
7. Старостенко Г.Г. Політична економія. Навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 344с.
8. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д.Базилевича. – 6-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2007. – 719с.
9. Економічна енциклопедія / За ред. Б.Л.Гаврилишина, А.С.Гальчинського та ін. : У 3-х т. – К.: Академія, 2000.
10. Економічна теорія: Підручник / В.Г.Чепінога. – К.: Юрінком Інтер, 2011. – 656с.

Методичне забезпечення

Електронні ресурси:

Офіційні сайти:

1. <http://www.rada.kiev.ua/>
Офіційний сайт Верховної Ради України. На сайті містяться Конституція України, законодавство, законопроекти. Тут можна отримати інформацію про пленарні засідання, депутатський корпус. На сайті є посилання до сайтів Парламентів закордонних країн, сторінки депутатських фракцій та груп, міжнародні парламентські інститути.
2. www.kuchma.gov.ua
Офіційна сторінка Президента України.
3. <http://www.kmu.gov.ua/>
Сайт Кабінету Міністрів України пропонує офіційну інформацію Уряду України, статистику.
4. <http://www.me.gov.ua/>
Офіційний сайт Міністерства економіки України.
5. <http://www.minfin.gov.ua/>
Сайт Міністерства фінансів України поряд з іншою офіційною інформацією пропонує відвідувачам Бюджет України, дослідження та огляди, публікації, закони, укази Президента, Постанови Кабінету Міністрів, скорочений зміст журналу “Фінанси України”.
6. <http://www.mstu.gov.ua/>
Міністерство освіти і науки України.
7. <http://www.business-rada.kmu.org.ua/>
Сайт Ради підприємців України при КМУ. На сайті створені форуми для обговорення різноманітних тем. Сайт має каталог посилань до інших ресурсів Інтернет, які включають до себе державні органи влади, громадські організації та компанії України, активно залучені до процесів розвитку підприємництва в країні.
8. <http://www.bank.gov.ua/>

Офіційний сайт Національного банку України. На сайті можна знайти інформацію про банківську систему, основні заходи грошово-кредитної політики з 1999 року, основні макроекономічні показники економічного та соціального стану України з 1996 року, статистичну інформацію (баланс НБУ, об'єми грошової маси, відсоткові ставки рефінансування комерційних банків, монетарні показники України, тенденції), інформацію про Платіжний баланс України з коментарями та аналізом, інформацію про фінансові ринки, законодавство України, іншу офіційну інформацію.

9. <http://www.sta.gov.ua/>

Сайт державної податкової адміністрації. Серед інших матеріалів на сайті публікується інформація про податкове законодавство, описана система оподаткування в Україні, представлена бізнес-інформація, у тому числі інформація за індексами інфляції, розміри мінімальної заробітної плати та облікові ставки НБУ та інша офіційна інформація, подані посилання до сайтів органів законодавчої, виконавчої та судової влади, податкових

відомств країн-учасниць СНД та інших держав.

10. <http://www.ucee.com.ua/>

Сайт Української Ради з Економічної Освіти (УРЕО). На сайті Ви знайдете інформацію щодо діяльності УРЕО, матеріали до лекцій та семінарів з економічної теорії та методичку їх проведення, глосарій базових економічних понять, завдання до всеукраїнських та міжнародних олімпіад з економіки, статистичні дані, координати регіональних центрів з економічної освіти та інше.

11. <http://www.ncee.net/>

Сайт National Council on Economic Education (США). На сайті багато інформації англійською мовою, що є корисною для студентів та викладачів. Українські сайти новин

12. <http://www.interfax.kiev.ua>

Сайт Інформаційного Агентства “Інтерфакс-Україна”.

13. <http://www.korrespondent.net>

14. <http://www.podrobnosti.com.ua>

15. <http://www.elvisti.com.ua>